

GHEORGHÎĂ MATEUȚ

PROCEDURĂ PENALĂ. PARTEA SPECIALĂ

GHEORGHITĂ MATEUȚ

**PROCEDURĂ PENALĂ
PARTEA SPECIALĂ**

Universul Juridic
București
-2024-

TITLUL I URMĂRIREA PENALĂ

CAPITOLUL I

SESIZAREA ORGANELOR DE URMĂRIRE PENALĂ

1. Considerații preliminare

1.1. Noțiuni introductive

1. Cum diferitele roțițe ale procedurii penale și principiile care guvernează funcționarea lor au fost analizate în **starea lor statică**, în partea generală, în această parte, specială, nu ne rămâne altceva decât să examinăm detaliile tehnice ale derulării procesului penal, respectiv procedura penală în **stare dinamică**, în ordinea cronologică a actelor care trebuie efectuate și a măsurilor care trebuie luate în vederea funcționării ei concrete¹. În această privință, viziunea Codului de procedură penală în vigoare, cu modificările ulterioare, nu se îndepărtează de cea a vechiului Cod, menținând aceeași structură a părții speciale², care debutează cu dispozițiile speciale în materie, fiind împărțită în șase titluri³, dintre care cinci corespunzătoare noilor reglementări ale funcțiilor judiciare în procesul penal, referitoare la urmărirea penală, camera preliminară, judecată, procedurile speciale și executarea hotărârilor penale.

Procesul penal nu începe, în mod oficial, decât în momentul în care partea acuzatoare (Ministerul Public) declanșează urmărirea împotriva unei persoane⁴. O decizie în acest sens însă nu poate fi luată de către Ministerul Public decât după primirea anumitor **informații** despre infracțiunea adusă la cunoștința sa, care se realizează prin intermediul modurilor de sesizare a organelor de urmărire penală⁵. Această primă decizie oficială este atașată, în general, unei faze preliminare, aceea a constatării și cercetării infracțiunilor, când constituirea dosarului procedurii lasă să apară viitorii actori ai unui proces penal a cărui soluție poate fi pronunțată chiar dacă autorul nu este întotdeauna identificat⁶.

¹ A se vedea B. Bouloc, *Procédure pénale*, 27e éd., Ed. Dalloz, Paris, 2020, p. 651.

² Este vorba de așa-numita parte specială a procedurii penale care, cercetând fazele procesuale, formează, împreună cu partea generală, regimul legal al procesului penal în sistemul nostru și asigură desfășurarea ordonată a acestuia, din momentul pornirii lui și până la punctul său final, al îndeplinirii justiției în materie penală (V. Dongoroz, *Explicații introductive*, în V. Dongoroz ș.a., *Explicații teoretice ale Codului de procedură penală român. Partea specială*, vol. II, Ed. Academiei, București, 1976, pp. 5-6).

³ Titlul VI din Codul de procedură penală actual, partea specială, se referă la „Dispoziții finale”.

⁴ B. Bouloc, *Procédure pénale*, op. cit., 2020, p. 659.

⁵ *Ibidem*.

⁶ A se vedea G. Stefani, G. Levasseur, B. Bouloc, *Procédure pénale*, 17e éd., Ed. Dalloz, Paris, 2000, p. 583; S. Guinchard, J. Buisson, *Procédure pénale*, 14e éd., Ed. Lexis Nexis, Paris, 2021, p. 559; F. Desportes, L. Lazerges-Cousquer, *Traité de procédure pénale*, Ed. Economica, Paris, 2009, p. 909; M. Franchimont, A. Jacobs, A. Masset, *Manuel de procédure pénale*, 4e éd., Ed. Larcier, Bruxelles, 2012, p. 265.

În acest fel, indiferent că se efectuează sau nu acte de investigare preliminară, se impune examinarea, pentru început, a **modurilor de sesizare a organelor de urmărire penală** (etapa sesizării), apoi a **fazei de urmărire penală**, care înglobează în conținutul ei și **instrucția**, a cărei importanță este capitală pentru stabilirea adevărului și pentru protecția libertăților individuale. După epuizarea acesteia, urmează **faza de cameră preliminară**, prin intermediul căreia se realizează controlul asupra legalității urmăririi penale, iar apoi **faza de judecată**, care este, pentru toate părțile în cauză, faza decisivă, **punerea în executare a hotărârilor penale definitive** și, la final, **procedurile speciale**.

Așadar, pentru declanșarea activităților procesuale și procedurale ce caracterizează procesul penal, este necesar ca organul judiciar penal competent să fie încunoștințat despre săvârșirea unei infracțiuni¹. Fără această încunoștințare, aflare sau informare despre faptul penal (*notitia criminis*), nu se poate vorbi de proces penal². Deci, este indispensabil ca organul judiciar penal competent să afle, mai întâi, sau să fie informat cu privire la faptul că s-a săvârșit o infracțiune și numai după aceea să procedeze la descoperirea și identificarea făptuitorului și, în continuare, la desfășurarea celorlalte activități, în vederea realizării scopului procesului penal.

Organele judiciare penale (fie organele de urmărire penală, fie instanța de judecată) pot afla despre săvârșirea unei infracțiuni printr-unul dintre modurile de **sesizare** prevăzute de lege³. Acestea din urmă formează o parte a sistemului în vigoare care le ajută să-și găsească progresiv locul lor legitim ca element necesar oricărei proceduri debutante. Această recunoaștere le permite să-și schimbe statutul, antrenând trecerea de la simpla apartenență la faza urmăririi penale la o etapă nouă în cadrul procedurii: etapa de sesizare a organelor de urmărire penală.

1.2. Conceptul de „sesizare”

2. Sesizarea înseamnă **aducerea la cunoștința organelor judiciare competente a împrejurării săvârșirii unei infracțiuni, în vederea efectuării actelor și a luării măsurilor procesuale și procedurale prevăzute de lege**. Prin intermediul sesizării, organul de urmărire penală, judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată sunt puși în situația de a efectua activități de urmărire penală, de control preliminar de legalitate sau de judecată, după caz, în raport cu faza în care se află procesul penal în desfășurarea sa.

Din însăși această definiție rezultă că sesizarea nu reprezintă o simplă **modalitate de informare** a organului judiciar, ci ea constituie, în același timp, și **temeiul legal** de desfășurare a activităților procesuale și procedurale specifice.

Ea nu trebuie confundată cu **învățirea**. Învățirea este actul intern al organului judiciar (fie al organului de urmărire penală, fie al judecătorului de drepturi și libertăți sau de cameră preliminară, fie al instanței), prin care acesta, considerându-se legal

¹ A se vedea S. Kahane, *Sesizarea organelor de urmărire penală*, în V. Dongoroz ș.a., *Explicații teoretice*, op. cit., vol. II, p. 36.

² A se vedea Tr. Pop, *Drept procesual penal*, vol. IV, Tipografia Națională S.A., Cluj, 1948, p. 5.

³ A se vedea V. Rămureanu, *Sesizarea organelor judiciare în reglementarea noului Cod de procedură penală*, în RRD nr. 3/1969, pp. 25-27.

sesizat, primește sesizarea (o înregistrează), având, din acest moment, obligația desfășurării activităților prevăzute de lege în vederea realizării obiectului urmăririi penale (art. 285 C. pr. pen.), al procedurii în cameră preliminară (art. 342 C. pr. pen.) sau al judecății (art. 371 C. pr. pen.).

În conformitate cu principiul *nemo iudex sine actore*, investirea unui organ jurisdicțional presupune o sesizare, care se realizează prin actele de sesizare prevăzute de lege. Actele de sesizare privesc oricare dintre organele jurisdicționale, constituind mijloacele juridice prin care poate fi obținută investirea acestora. În doctrină¹ s-a precizat că acest principiu nu este aplicabil și organelor de urmărire penală, care se pot investi și din oficiu. După părerea noastră, și în acest caz este vorba tot de o sesizare, care conține însă și actul investirii.

1.3. Clasificarea sesizărilor în raport cu organele judiciare penale ce pot fi sesizate

3. În funcție de categoria organului judiciar penal sesizat, sesizarea este de mai multe feluri:

- **sesizarea organului de urmărire penală;**
- **sesizarea judecătorului de drepturi și libertăți;**
- **sesizarea judecătorului de cameră preliminară;**
- **sesizarea instanței de judecată.**

Distincția dintre cele patru feluri de sesizări prezintă importanță deoarece, așa cum vom vedea în cele ce urmează, între ele există deosebiri fundamentale. Acestea privesc, în principiu, următoarele aspecte:

a) **subiecții** care pot face sesizarea. De pildă, în cazul sesizării originare a organului de urmărire penală, aceasta se poate face, în principiu, de orice persoană fizică sau juridică, pe când, în cazul sesizării judecătorului de drepturi și libertăți sau de cameră preliminară ori a instanței de judecată, aceasta nu se poate face, în principiu, decât de către Ministerul Public sau de părțile interesate, în anumite condiții. În mod excepțional, doar în cazul plângerii contra soluțiilor procurorului întemeiate pe art. 340 C. pr. pen., în modalitatea prevăzută de alin. (7) pct. 2 lit. c) al art. 341, sesizarea instanței de judecată se realizează de persoana vătămată în absența unui rechizitoriu;

b) **modurile de sesizare.** Organul de urmărire penală poate fi sesizat, de pildă, prin plângere, denunț, actele încheiate de alte organe de constatare, sesizare din oficiu, plângerea prealabilă a persoanei vătămate etc.; judecătorul de drepturi și libertăți prin propunerea motivată a procurorului sau prin cererea părților interesate, iar judecătorul de cameră preliminară și instanța de judecată numai prin rechizitoriul procurorului, cu excepția cazului prevăzut la art. 341 alin. (7) pct. 2 lit. c) C. pr. pen., când sesizarea instanței se realizează prin plângerea persoanei vătămate, dacă judecătorul de cameră preliminară, admitând plângerea acesteia, dispune începerea judecății, când apreciază că probele legal administrate față de inculpat în cursul urmăririi penale sunt suficiente;

c) **conținutul drepturilor și obligațiilor procesuale ale organelor judiciare, stabilite potrivit legii în urma sesizării.** Distincția între cele patru feluri de sesizare sub acest aspect este dată, de pildă, de fazele procesuale specifice ce iau naștere ca efect al

¹ Tr. Pop, *op. cit.*, vol. IV, p. 8.